

OUDE KRANTENKNIPSELS.

In de zomer van vorig jaar overleed Hendrik Harsema. Gehecht als hij was aan de omgeving waar hij zijn leven lang woonde en werkte, spaarde hij van jongsaf alle kranten waarin artikelen over Adorp en omgeving stonden.

Na zijn dood kwam ik in het bezit van deze stapel kranten daterend van af ongeveer 1930.

Enkele van deze artikelen zijn dermate interessant, dat het me leuk leek ze al dan niet verkort op te laten nemen in het "Gruine Kraantje".

Onderstaand stuk is een verkorte weergave van een artikel uit het "Populair Letterkundig Wekelijksch Bijblad" van het Nieuwsblad van het Noorden van zaterdag 5 mei 1934.

"Adorp ligt in de oude landstreek Ubbega, een onderdeel van Hunsingo. Van dit landschap wordt in een oud aardrijkskundig werk gezegd: "Ubbega, aanvangende achter het oude Selwerderklooster stoot ten westen aan de Hunze, achter Wierum aan het Reitdiep, en verder aan deszelfs kil bij Klein Garnwerd, ten noorden aan het Winsummerdiep en 't Halve Ambt, ten oosten aan Innersdijk.

Over het geheel bestaat het uit vette kleigrond, die tot weiding van het rundvee meest gebruikt wordt, en veelal toebehoort aan burgers van Groningen, die daarin een nuttige en aangename uitspanning zoeken." Ubbega bestaat nog grotendeels uit groenland, waar de melkboeren hun vee laten weiden.

Van burgers uit Groningen, die vetweiders zijn voor hun genoeg, zooals vroeger het geval was, is tegenwoordig echter geen sprake meer.... Met het oog op de nabijheid der stad, mede in verband met de aanwezigheid van rijke, sappige weiden was het oudtijds goed gezien hier een klooster te stichten.

Ook zullen deze vette gronden aanleiding hebben gegeven, dat in deze omgeving oudtijds de borgen Selwerd en Harssens verzezen.

In oude archiefstukken worden de groenlanden, om de stad gelegen, steeds "ossenweiden" genoemd.

De ossenweiden van Selwerd besloegen een oppervlakte van ongeveer 220 ha. Het klooster Selwerd bezat een grote stalling voor ossen.

Er zijn jaren geweest, dat het klooster 180 grazen groenlanden hooide! Groningen lag oudtijds te midden van de ossenweiderij en dreef dan ook een belangrijke handel in deze dieren.

Oude stukken spreken van "die ossenvenne", de "hooge ossenweide in de oven buiten Ebbingepoort" (oven is de plaats van een vroeger tichelwerk), de "ossenweide in de klapvenne buiten Ebbingepoort", de "ossenweide te Noorderhoogebrugge", de "ossenweiden buiten de Boteringepoort achter de rijscampen", enz.

Men had in de stad oudtijds vele vet- of ossenweiders.

Ze klaagden in 1591, dat de weiderijen niet te gebruiken waren, als er niet behoorlijk voor gezorgd werd, dat de ossen daar veilig tegen roof konden weiden.

Burgemeesteren en Raad van Groningen schreven daarom den Stadhouder, dat tot vermijdinge van allerhandt inconvenienten und mistroestichheit onder de borgeren grootelijx van noedenis is, eenen sekeren ende vasten wet te nehmen, waermede tegens den anstaenden Mey soe wel die ossen, koeijen als het ander bestiael (andere beesten), den borgeren toebehoirende, inde Stat hammerrijcken utgeslaegen ende geweidet zoude moegen worden" en daarvoor eenige soldaten "omtrent der stat tzij in Selwert ofte ellers te doen logeren".

De vetweiders te Groningen huurden veelal de "ossenvennen" van het klooster Selwerd.

Onder die vetweiders in onze stad schijnen voornamelijk ingezetenen te zijn geweest.

Dit blijkt uit het boek van ontvangsten en uitgaven, dat er van het klooster Selwerd nog aanwezig is en loopt over de jaren 1561-1563. Wanneer de ossenweiders hun huur betaalden, werden aan deze, raadslieden en edele meiers of huurders, heerlijke wijnen geschonken, terwijl de minder aanzienlijke huurders bij die gelegenheid onthaald werden op Hamburgerbier.

Die huurbetaling geschiedde te Groningen in het Selwerderkloosterhuis, dat gelegen was in de Ebbingestraat.

Adorp ligt nog steeds te midden van heerlijke weiden.

Naast Adorp treffen we in ons gewest nog enkele nederzettingen, wier namen eindigen op dorp: Vliedorp, vroeger een kerkdorp; Oldorp, dit is Ouddorp, ten westen van Uithuizen; Losdorp; Woldendorp, terwijl we bij Grootegast een buurt vinden, die alleen 't Dorp heet.

Adorp betekent dorp aan de A, aan het water, hier takken van de oude Hunze.

Twee uitlopers van de Hunze, beide A geheten, slingerden zich oorspronkelijk om de bij Adorp behorende buurt de Hammen, welke buurt een oppervlakte heeft van bijna 50 ha.

Tot de burgerlijke gemeente Adorp behoren mede Sauwerd, Wetsinge, de Adorpermeeden, Harssens, Heksum, Arwerd, Dorkwerd, Wierum, Paddepoel (gedeeltelijk), de Sauwerdermeeden en de Wetsingermeeden.

Adorp is de laatste jaren -evenals trouwens de meeste dorpen- groter geworden.

In de loop der tijden zijn vele oude huizen verdwenen en door nieuwe vervangen.

We zijn nog in het gelukkige bezit van een tekening van onze schilder Otto Eerelman: een oude kamerbetimmering van een huis te Adorp, anno 1970. Volgens Opgave in een aardrijkskundig werk, daterende uit het midden der vorige eeuw, telde Adorp toendertijd 156 huizen, die door 198 gezinnen bewoond werden, samen vormende een bevolking van 1100 zielen.

Adorp, op een niet hoge wierde gebouwd, is een vriendelijke plaats, terwijl de achtkantige korenmolen van 1851 het dorpsaspect niet weinig verhoogt."

Vervolgens wordt een korte beschrijving gegeven van de kerkjes te Harssens en Adorp en over het geestelijk leven in vroeger jaren.

Aangezien ik in vorige stukjes op deze onderwerpen uitvoeriger ben ingegaan, laat ik het hier achterwege.

Eén opmerking betrekking hebbende op het kerkje te Harssens wil ik U echter niet onthouden.

"Het kerkje te Harssens deed tot ongeveer 1780 zo nu en dan nog dienst. De volksoverlevering vertelt -en dit is heel eigenaardig- dat men de kerk graag weg wilde hebben.

Vaak werd het kerkgebouw dan ook in het geheim door baldadige handen geschonden.

De prachtige marmeren vloerplaten verdwenen.....

Sloot men de kerk zorgvuldig, niet lang duurde het of de deur stond weer open.

Een der boeren van Harssens miste op zekere dag een van zijn paarden uit de wei.

Overal gezocht, geïnformeerd, niemand wist echter iets van het verdwenen paard.

Enige dagen later kwam de boer toevallig in de nabijheid van de kerk.
Tot zijn verwondering zag hij, dat de kerkdeur gesloten was.....
Tot zijn verwondering, want deze stond meestal open.
De boer ging de kerk binnen.

Wat vond hij?

Zijn paard lag dood op het middenpad.....

Het dier was de geopende deur binnen gegaan; toen zijn nieuwsgierigheid enigszins bevredigd was, wilde het weer naar buiten.

Vond de deur op een kier, stootte er met een der poten of kop tegen aan, met het noodlottige gevolg, dat de deur dichtsloeg.

Het arme beest verhongerde alzo in de kerk.....

Is Adorp tegenwoordig een rustig dorpje, waar nooit of te nimmer wan-
klanken worden gehoord, vroeger was dit wel enigszins anders.

In de 17de eeuw wordt er op de Synode vaak een verdrietlike klachte
geuit over de ontheiliging van de zondag.

Wat Hunsingo betreft wordt er beweerd, dat de "mieste violatia (schen-
ding) des Sabbaths geschiedt omtrent de naaste plaatsen van de Stadt,
te wieten tot Adorp ende Sauwert, Zuidwolde en ander door hooywagens
uit de Stadt komende, waardoor niet alleen elders de ingesetenen van
de Stadt de heijlige Sabbathrust ontheijligen maar oock van dieselvige
ontheijliginge landwaarts oorsaecke geven".

De Meimaand werd van ouds ingewijd met kransen en dansen met meiboom
en meivuur.

In de Middeleeuwen had de kerk de meiboom tot symbool gemaakt van de
heilige Moedermaagd.

Vandaar dat de priesters hem in de bedehuizen gingen brengen.

Na de Hervorming echter prijkte de meiboom in het dorp met festoenen
(=guirlandes), wimpels en een bloeiende meidoorntaak in de top.....

Dit volks-Meifeest werd meestal ontsierd door dronkenschap, zwelgerij
en andere uitspattingen!

Vooraf wordt er geklaagd over het feest te Adorp in die oude tijden.

Daar was de dochter van de predikant die dag "Koningin onder de
wilde bacchantinnen".....

Een halve eeuw geleden was de Adorperweg voor de Groningers de wandel-
weg bij uitnemendheid.

En terecht -deze weg biedt een heerlijke wandeling!

We kunnen dan ook de Groningers een tochtje langs deze weg, waaraan
of in welks nabijheid zovele historische plekjes gelegen, waar het
brede nieuwe kanaal door de aloude ossenweiden is gegraven, niet ge-
noeg aanbevelen.

Uit Contactblad 1979.

Jan Stellema.